

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Groenverklaring voor concept met internationale kansen

Meer melk uit de Vrije Keuze Stal

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Als de melkkoe het voor het zeggen heeft, gaat ze een paar uur buiten spelen, baddert even in de ‘jakoezie’, laat zich daarna melken, eet een hapje en gaat dan uren achtereen relaxen op een waterbed. In de Vrije Keuze Stal van melkveehouder Anton Stokman in Koudum hééft de koe het voor het zeggen. Hier is alles gericht op het welzijn van de dieren. Ze kunnen vrijelijk in- en uitlopen, zich schrobben, zich meerdere keren per dag laten melken en dat alles in een stal die ook nog eens uitblinkt in duurzaamheid.

Het bedrijf van Stokman heeft als eerste gangbare melkveehouderij een groenverklaring gekregen, waardoor Stokman de investering groen kon financieren. Verder is de stal erkend als proefstal voor het verminderen van ammoniakuitstoot en is de boerderij een van ‘McDonald’s Flagship Farms’. Dat laatste betekent dat de boerderij zich volgens criteria van McDonald’s op meerdere innovatieve aspecten onderscheidt, en een voorbeeldfunctie heeft voor andere leveranciers van de fastfood-keten.

“Wat goed is voor de koe, is goed voor de boer”

Stokman heeft in verschillende interviews uitgelegd dat hij streeft naar ‘integrale duurzaamheid’, waar productiviteit, milieu, dierenwelzijn, energie en omgeving samenkomen. Naast de directe bedrijfsvoering uit zich dat in een bewuste inpassing van de boerderij

in het landschap, ganzenopvang en weidevolgelbeheer, en de productie van biogas. In het vakblad Nieuwe Oogst (20-09-2008) benadrukt Stokman in een interview de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de veehouderij. Uit het interview: “Melkveehouders die hun grenzen verleggen, dragen bij aan een maatschappelijke behoefte. Dat verdient erkenning en financiële ondersteuning.’ Verduurzaming zou in zijn ogen sneller kunnen gaan met het vaker toekennen van groenfinanciering, omdat het daarmee voor veehouders simpelweg financieel veel interessanter wordt. Voor de overheid kan de melkveehouderij een groene sector worden met veel voordelen voor de maatschappij.”

Al in 1997 nam Stokman zijn eerste melkrobots in gebruik. Een van de overwegingen was dat hij het melken veel te arbeidsintensief vond. Nu runt hij het bedrijf met zo’n 240 koeien met slechts één vaste medewerker, dankzij de melkrobots en enkele slimme technologische snufjes. Zo zijn de melkautomaten gekoppeld aan een managementsysteem dat alle kenmerkende gegevens van elke koe bijhoudt. Op basis van die gegevens bepaalt het systeem bijvoorbeeld waar een koe na het melken aan toe is en leidt haar dan via een selectiesluis naar bijvoorbeeld een voetbad of de voederruimte. De koe vaart hier wel bij. Zo kan de koe – binnen zekere grenzen – zelf kiezen wanneer en hoe vaak zij gemolken wil worden. De wachttijden bij het melken zijn veel korter, waardoor de koe meer tijd heeft om te eten en te rusten; dat levert een iets hogere melkproductie op en minder stress. Ook voor de melkveehouder zelf, want 14 keer per week melken is tijdrovend en kan een bron van gezondheidsklachten, zoals rsi, zijn. Dierenwelzijn draagt bij tot een betere bedrijfsvoering. “Wat goed is

voor de koe, is goed voor de boer”, liet Stokman in NRC Handelsblad (09-06-2012) optekenen. Koeien die een goed leven hebben, leveren meer op. De ‘waterbedden’ zijn dan ook geen overbodige luxe. Koeien brengen zo’n tien tot twaalf uur per dag liggend door en als de ondergrond te hard is, kunnen ze letsel oplopen zoals gezwollen of haarloze hakken. De waterbedden zijn bovendien gemakkelijk schoon te houden; urine loopt er vanzelf af. Ook de loopgangen blijven schoon. Eens per uur wordt mest en urine automatisch met een schuif verwijderd en ondergronds verzameld. Die loopgangen hebben ook een bijzonder profiel om de koeien extra grip te geven en zijn voorzien van afgesloten sleuven, ‘brievenbussen’ noemt Stokman ze, waardoor de slurry en urine wel naar beneden zakken, maar gassen als ammoniak en methaan nauwelijks kunnen ontsnappen. Door deze scheiding van mest en urine wordt de ammoniakemissie met ongeveer de helft verminderd ten opzichte van een normale roostervloer.

De stal is helemaal voorbereid voor het winnen van biogas. Daarvoor moet de mest ‘vers’ worden gebruikt – niet alleen om een zo hoog mogelijk rendement te halen, maar ook om de emissie van het broeikasgas methaan te minimaliseren. In 2012 wordt onderzocht hoe dit biogas als groene brandstof voor voertuigen kan worden ingezet. Zo wordt opnieuw een keten gesloten en komt melkveehou-

der Stokman weer een stapje dichterbij de ‘integrale duurzaamheid’ die hij nastreeft.

“De ‘vrijekeuze melk’ kan bij de meest integraal duurzame ter wereld worden gerekend”

Volgens een rapport over de Vrije Keuze Stal (rapport 310, december 2009) van het Wageningen University & Research Centre is het belang van dit soort projecten niet te onderschatten, getuige deze passages: “Door de efficiënte en ethische wijze van vee houden volgens het bedrijfsconcept Stokman – waarmee wordt bedoeld efficiënt omgaan met de bedrijfsmiddelen arbeid (kennis), grond en kapitaal en ethisch qua uitstoot van broeikasgassen en aandacht voor de consument – is het van belang deze bedrijfsconcepten voor de toekomst te stimuleren in Nederland en in die regio’s van de wereld waar dat mogelijk is. [...] Per eenheid melk kan de ‘vrijekeuze melk’ bij de meest integraal duurzame ter wereld worden gerekend: een kernkans voor de melkveehouderij in Nederland.”

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Croeselaan 15
Postbus 8242 | 3503 RE Utrecht
T +31 (0)88 042 42 42
E groenbeleggen@rvo.nl
www.rvo.nl

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | Januari 2014

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is een dochter van het ministerie van Economische Zaken. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voert beleid uit voor diverse ministeries als het gaat om agrarisch, duurzaamheid, innovatie en internationaal. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is hét aanspreekpunt voor bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Voor informatie en advies, financiering, netwerken en wet- en regelgeving.

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu is verantwoordelijk voor de inhoud, het ministerie van Economische Zaken is verantwoordelijk voor de organisatie.